

Abay (Mildschütz) Kálmán csendőr ezredes

Szül. Pécs, 1899. 01. 04.

Tényleges szolgálat megkezdése: 1916. 08. 18.

1922-ben főhadnagyi, 1927-ben századosi, 1939-ben őrnagyi, 1942-ben alezredesi, majd 1944-ben ezredesi rangot ért el.

Nevét 1934-ben magyarosította Mildschütz-ről Abay-ra (az emigrációban Németországban vissza felvette a Mildschütz nevet)

Szolgálati állomásai:

1926. Debreceni VI. csendőrkerület, Csendőriskola, Nagyar (parancsnok helyettes)

1927-1928. Debreceni VI. csendőrkerület, 11. szárny: Mátészalka (szárnyparancsnok helyettes)

1929-1931. Szombathelyi III. csendőrkerület (előadó tiszt)

1932-1933. Debrecen 1. osztály (segédtsiszt)

1934. Debreceni VI. csendőrkerület 6. nyomozó alosztály (beosztva)

1935-1937. Budapesti I. csendőrkerület (előadó tiszt)

1938-1940. Budapesti I csendőrkerület Abonyi szárny (szárnyparancsnok)

1941-1944.M. Kir. Honvédelmi Minisztérium 20. (csendőr) osztálya (előadótiszt)

A csendőrség által kiadott három könyvéről van tudomásunk, melyek a honlapon át olvashatók:

Táblázatos áttekintés a Szut.-, Nyut.-, és Csüsz-szel összefüggő fontosabb rendeletek-, közlemények-, és magyarázatokról. Debrecen, 1933, Tiszántúli Könyv és Lapkiadó. 58 p.

Tárgy- és számmutató a Magyar Királyi Csendőrségre vonatkozó rendeletekről. 1920. január 1-től 1934. december 31-ig. Budapest, 1935, Madách. 175 p.

Elővezetés és elfogás. Tanulmány a SZUT. 44. és 45. §-airól. (Tansegédletként engedélyezve a 45.011/el. VI-C. 1931. sz. belügyminisztériumi rendelettel). Budapest, 1931. Stádium. 224 p.

A háború végén a 20. csendőrségi osztállyal hagyta el az országot. Később Nyugat-Németországba került és Münchenben telepedett le.

Az MHBK elkötelezett híve volt. A Hadak Útján folyóiratukat szerkesztette 1954-1962-ig. 1952 júliusában egy nyílt levelet tett közzé, „Levél a csendőr bajtársakhoz” címmel, az MHBK központi tájékoztatójában, a *Hadak Útján*-ban, melyben javasolja, hogy a MKCsBK olvadjon be az MHBK-ba. (A levél a Múzeum levéltárában is olvasható). Ismerteti a csendőr bajtársi közösségek történetét és támadja Folkusházy altbgy. urat, aki az MKCsBK-nak az MHBK-tól való függetlensége mellett állt ki. Sőt rosszallja a *Bajtársi Levél* megjelenését is. Bogyay Kamill 1954-ben Abay álláspontját így összegezi: „Az ezredes Úr [Abay] nyílt levelében arra a végkövetkeztetésre jut, hogy ennek a visszás helyzetnek véget kell vetni, a két BK oszljon fel és helyette kapjon megfelelő képviselőt a MHBK vezetési törzsében. Lényegében tehát az Ezredes Úr a Csendőr Bajtársi Közösségünk megszüntetését javasolja”. Abay nyílt levele nagy felháborodást és zavart keltett a csendőrberkekben. Folkusházy Lajos altábornagy úr (Szakály Sándor: *Akik a magyar királyi csendőrséget 1919 és 1945 között vezették*, 2013, 115-116. oldal) közbelépett, és következetes, sziklaszilárd kiállásának köszönhetően a MKCSBK független maradt mind a mai napig, ahogy ezt a csendőrök többsége is óhajtotta.

1962-ben alakult a Münchener Magyar Intézet (MMI), mely fontos feladatokat látott el a németországi magyar kulturális életben, többek között magyar nyelvoktatást, könyvtár- és hagyatéktár-fejlesztést végzett. Abay az MMI keretén belül a német nyelvű magyar évkönyveknek, az *Ungarn Jahrbuch*-nak a munkatársa volt, és a magyar sajtótermékek bibliográfiai feldolgozásával foglalkozott.

1966-ban írja Maczky László századosnak, akitől az általa szerkesztett és kiadott GESTA számait kérte: "Nem tudom ismert-e Előtted a Münchener Magyar Intézet működése, mely német anyagi támogatással jó 2 évvel ezelőtt kezdte meg aktív tudományos működését. Az Intézet magyar emigráns sajtóarchívumát én kezelem. Ide tartozik a Pálinkás prof. által Firenzéből átutalt anyag is. Két évi munkával most fejeztem be az anyag kartotékozását és rendezését, most kerül sorra a hiánytalan sajtóanyag bekötetése, és a hiányzó példányok pótlása. Ez az anyag, mint hivatalos gyűjtemény van kezelve, és Hazánk felszabadulásáig az Intézetnél letétként őrizve az Országos Széchényi Könyvtár részére. Hálás lennék, ha megkaphatnám az Intézet részére a GESTA eddig megjelent számait, és a jövőben az Intézetet ellátnátok egy tiszteletpéldánnyal minden számból. Ezzel szemben minden szerkesztőség és kiadóhivatal meg fogja majd kapni ugyancsak tiszteletpéldányként a magyar emigrációs sajtóbibliográfiámat, mely most áll előkészítés alatt, kb. 1000 lap és folyóirat adatait tartalmazza majd, és ha minden jól megy, jövőre kerül nyomda alá az Intézet kiadásában. Egyébként alighanem márciusban kapsz közvetlenül az Intézettől is felkérést a GESTA tiszteletpéldányaként való megküldésére vonatkozólag..."

1968. november 13-án írja: „Sajtóbibliográfiai munkám szépen halad előre. Viszont igaz az is, hogy ha sejtettem volna, miféle terhet veszek ezzel magamra, valószínűleg elrettentem volna tőle... A Münchener Magyar Intézetnél alapított emigráns sajtóarchívumom is nagyon szépen fejlődik. Sok-sok lapot sikerült már bekötetnünk, hogy így őrizzük meg az Országos Széchényi Könyvtár részére, ha majd Hazánk felszabadul. Szóval: én is igyekszem a magam módján szeretett Szülőhazám kulturális és publicisztikai érdekeit elősegíteni...”

1968. november 27-én írja: „...Leveled nyugodtabb átolvasása után feltűnt, hogy Te magázol, bár én az idősebb jogán tegezek. Arra kérek Laci, tisztelj meg azzal, hogy Te is visszategezel, hiszen ez köztünk, tiszték között így van rendjén. Jó? Köszönöm a küldött németnyelvű alapszabályokat. Elhelyezem a szervezetek történelmi gyűjtőjébe. Talán ehhez is fog még időm s erőm jutni a sajtóbibliográfiám kiadása után. Hálásan köszönöm kedves felajánlásodat sajtógyűjteményünk kiegészítésére vonatkozólag...”

1973-ban Abay sikeres sajtókiállítást rendezett Münchenben. Erről így ír az *Egyesületi Értesítő* 1973. decemberi számában (29-30. oldal): „A Münchener Magyar Intézet Sajtókiállításáról számol be egy emigráns lap, s erről szóló cikkében elismeréssel adózik munkatársuknak - bajtársuknak - mint a kiállítás sikeres rendezőjének. Bajtársunk már több mint 20 évvel ezelőtt kezdte meg a külföldi magyar sajtó gyűjtését, hogy az Intézetben belül annak sajtóarchívumát felállíthassa, ami hatalmas, szorgalmas munkát igényelt. Célja, hogy a tudományos kutatásokra rendelkezésre álljon és, hogy egy sajtóbiográfiai összeállításhoz segítségül szolgáljon.

Megjegyezzük, hogy az Intézet jelenleg 1088 lapot és folyóiratot tart nyilván, melyből 931 a sajtóarchívumában részben, vagy egészben meg is van. Abból jelenleg már csak 181 jelenik meg külföldön. Az idézett cikk megállapítja, hogy bajtársunk

Újságcikk az Ausztráliai Magyarság c. lap
1971. júniusi számában
(Dr. Tóth Gergely gyűjtése)

AZ ELSŐ MAGYAR KÖNYV- NAP NEW YORK-BAN

Az emigráció 25 éves szellemi termékének, közel egy millió ember olvasmányainak bemutatására tett első kísérletet New York-ban, május 22-én Gyimesy Kásás Ernő festőművész és tanár, a külföldi alapítású Magyar Könyvtár és Történelmi Társulat megbízásából.

A newyorki könyv és sajtókiállítás 12 éve gondos előkészítő munka eredménye, de ennek ellenére a rendezők tisztában vannak azzal, hogy intézményes központ hiányában sok értékes mű még hiányzik a gyűjteményből.

A kiállítás rendezői szoros együttműködést tartanak fenn a müncheni Magyar Intézettel, melynek vezetője, Mildschütz Kálmán v. csendőrezredes szorgalmas gyűjtője már 25 éve a világon szétszórtan megjelenő magyar újságoknak, könyveknek, ő készítette el a németországi magyar sajtó bibliográfiáját és már évek óta dolgozik az egész világ magyar sajtó-bibliográfiáján. A Magyar Intézettel az „Ausztráliai Magyarság” szerkesztősége is hosszú évek óta kapcsolatban áll és megküldött minden Ausztráliában megjelent magyar kiadványt.

A két intézmény címét alább közöljük, kérve az ausztráliai magyar szerzőket, kiadókat, hogy újságjuk, könyvük egy-egy példányát küldjék meg a két érdemes intézetnek. A newyorki könyvnap eredményére még visszatérünk.

A Magyar Könyvtár és Történelmi Társulat címe: c/- Prof. E. Gyimesy Kásás, 416 East 85th St., 3/A, New York, N.Y. 10028, U.S.A. és

Ungarisches Institut, Clemensstrasse 2, 8 München 23, Germany.

ízlésesen és szemléltetően mutatta be a szabad magyar sajtó helyzetét, mely országonként külön-külön táblán, színes csoportosításban tárja a néző elé a jelenleg megjelenő lapok 1-1 példányát. Az Intézet sajtóarchivuma egyébként - mint ilyen - egyedüli az egész világon. Mi is gratulálunk bajtársunknak - Abay Kálmán ezredesnek - az elismeréshez és további sikeres munkát kívánunk.”

A MMI székhelye 2009 óta Regensburgban van és könyv- és hagyatéktára Németország egyik leggazdagabb hungarológiai dokumentumközpontja. Ez nagyrészt Abay/Mildschütz munkájának köszönhető. Feltételezhető, hogy álma sohasem valósult meg, és a gyűjtemény nem került az Országos Széchenyi könyvtárba. (Erdeklődésünkre a Könyvtár nem válaszolt).

Nyugaton megjelent főbb művei:

A magyar nyelvű emigráns sajtó bibliográfiája, NSZK. 1945-1962, München, 1963;

Bibliographie der Ungarischen Exilpresse 1945-1962, München, 1977. (Ez utóbbit már özvegye állította össze és minden jogról lemondva átadta a müncheni Ungarishes Institute-nak, aki a könyvet kiadta és forgalmazta).

Münchenben, 1975. 02. 21-én hunyt el. Megemlékezése a *Bajtársi Levél* XXVIII. évfolyam, 1975. 1-6 számában olvasható (41. oldal):

„Abay /Mildschütz/ Kálmán ezredes váratlanul, rövid szenvedés után 76 éves korában Münchenben, Nyugat Németországban 1975. február 21-én elhunyt. A váratlan és hiányos friss hír az egész csendőr emigrációt fájdalommal töltötte el! 1917-ben avatták zászlóssá és azonnal frontra került. Hamarosan elnyerte a Kis Ezüst Vitézségi Érmét, majd a Katonai Érdemkeresztet hadiszalagon és kardokkal. Az 1920-as évek elején hdgy-ként került a csendőrséghez. Levéltárunkban őrizzük hadnagyi fényképét! Kérhette volna felvételét a Vitézi Rendbe is, de ezt elhanyagolta. Kiváló tiszt volt, különféle beosztásokban szolgált, mint iskola és oktatótiszt, szárny és osztály pk, majd kiváló szervező képességei folytán a HM. XX. osztályán dolgozott megbecsült beosztásban. Kiváló szolgálataiért Horthy Miklós kormányzó a Magyar Érdemrend Lovagkeresztjével tüntette ki. Az emigrációban sokáig a *Hadak Útján* szerkesztője is volt. A *Hadak Útján* egyik példánya Hadúr akarata folytán eljutott a belgrádi börtön egyik cellájába is (hihetetlen, de így történt!), hol egyik halálra ítélt, majd 15 évi kényszermunkára csökkentett büntetését töltő csendőr szds kezébe került, aki levélben adott hírt önmagáról. A hősi halottnak hitt szds bajtársunk számára Abay ezds azonnal anyagi segítséget gyűjtött a csendőr emigrációtól, amit a jugoszláv hatóságok átadtak elítélt bajtársunknak, ki a 15 évi ártatlanul szenvedett büntetés kitöltése után a magyar hatóságoknak való kiadatása előtt a szerb börtönőrök segítségével folytán (kik szorgalma és fegyelmezettsége miatt igen megszerették!), az Abay féle pénzgyűjtés segítségével Triesztbe szökött és szabad földre került. Abay ezds gondoskodott arról, hogy börtönből szabadult szds bajtársunk később nyugatra kerülhessen.

Abay Kálmán ezds melegszívű, kiváló bajtárs volt, nagy érdeme az emigráció magyar sajtótermékeinek több mint két évtizedes, több ezer példányos gyűjteményének összeállítása és katalogizálása a haza felszabadulása idejére. Özvegyén kívül anyósa, csendőr és honvéd bajtársai gyászolják! Halála igen fájdalmas és súlyos veszteségünk!”

Kerkayné Maczky Emese összeállítása